

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та планування бізнесу

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

за освітньою програмою «Економіка та планування бізнесу»

на тему: **«ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ
ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ»**

Виконавець:

студентка ФЕУП

Петруняк Світлана Василівна _____

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

Подмазко Олексій Михайлович _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ	6
1.1. Поняття інвестиційної привабливості регіону.....	6
1.2. Характеристика методів дослідження інвестиційної привабливості регіону.....	11
1.3. Міжнародний досвід стимулювання інвестиційних процесів в економіці ..	19
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	25
2.1. Аналіз сучасного стану інвестиційної привабливості Одеського регіону ...	25
2.2. Оцінка політики державного регулювання інвестиційної привабливості регіону.....	37
2.3. Фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	51
3.1. Можливості імплементації зарубіжного досвіду відносно підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону	51
3.2. Пропозиції щодо посилення інвестиційної привабливості Одеському регіоні.....	60
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71

ВСТУП

Актуальність теми. Інвестиції відіграють ключову роль в розвитку економіки. Сучасні політичні реалії України диктують потребу в орієнтації держави на політику залучення коштів як в країну в цілому, так і в окремі її регіони. Стимулювання інвестицій в першу чергу спрямоване на виникнення у інвесторів мотивів для інвестування. У свою чергу, оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування є першим кроком у прийнятті рішення про інвестиції.

Кожен регіон України спрямований на підвищення інвестиційної привабливості, адже кожен бізнес спрямований на збільшення виробництва, підвищення конкурентоспроможності та розширення нових ринків збуту. Одеський регіон, як найбільший регіон України, має найбільшу площину можливостей для розвитку туристичної, логістичної, рекреаційної, аграрної, виробничої тощо галузей економіки, що, в свою чергу, робить його більш привабливим з точки зору залучення інвестицій. Тому коректна та професійна оцінка інвестиційної привабливості території та, за потреби, вирішення поточних проблем, значно вплине на залучення інвестицій в майбутньому.

Проблематиці теми інвестиційної привабливості присвячено ряд робіт зарубіжних і українських вчених: Андрейченко А.В. [67], Бланк І.О. [4], Ландарь І.В. [56], Нікольчук Ю.М. [39], Подмазко О.М. [69], Усов М.А. [3] та інші. Однак, всупереч чималій кількості напрацювань в області дослідженого питання, аналіз ефективності та об'єктивності оцінки інвестиційної привабливості регіону та його вплив на інвестиційний клімат країни в цілому в період воєнного стану залишається актуальним на сьогоднішній день.

Метою дослідження є оцінка інвестиційної привабливості Одеського регіону.

В процесі дослідженні були поставлені такі **завдання**:

- виокремити особливості поняття інвестиційної привабливості регіону;
- висвітлити основні методи оцінювання інвестиційної привабливості регіону;

- дослідити міжнародний досвід оцінювання інвестиційної привабливості регіону;
- проаналізувати сучасний стан інвестиційної привабливості України та Одеського регіону;
- оцінити політику державного регулювання інвестиційної привабливості регіону;
- виявити фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону;
- розглянути можливості впровадження зарубіжного досвіду відносно підвищення інвестиційної привабливості регіону;
- запропонувати пропозиції щодо посилення інвестиційної привабливості Одеського регіону;

Об'єктом дослідження є процес оцінки інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних аспектів оцінювання інвестиційної привабливості регіону та формування пропозицій відносно шляхів її підвищення.

Методи дослідження. Задля вирішення поставлених завдань, було обрано наступні методи: метод спостережень, статистичної обробки фінансової інформації, порівняльного фінансово-економічного аналізу, системного аналізу, загальнонаукові методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції. Для проведення комплексного аналізу застосовувалися методи комп'ютерного оброблення, аналізу і відображення інформації за допомогою програми Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження виступили законодавчі та нормативні документи, статистичні дані Державної служби статистики України та Головного управління статистики в Одеській області, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених, а також матеріали періодичних видань та електронних ресурсів відкритого доступу мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68

найменування). Загальний обсяг роботи становить 79 сторінки. Основний зміст викладено на 72 сторінках. Робота містить 11 таблиць, 18 рисунків.

ВИСНОВКИ

1. Незважаючи на те, що категорія «інвестиційна привабливість» дуже поширена в міжнародній теорії та практиці, наразі спостерігається значна різноманітність її ідентифікації. Така неоднозначність та багатовекторність призводять до принципово різного сприйняття та розуміння інвестиційної привабливості, що може призвести до викривлення реальної ситуації та невірних рішень при здійсненні державної економічної політики. В рамках дослідження узагальнені основні підходи до трактування поняття «інвестиційна привабливість» та визначено, що в рамках даного дослідження дане поняття можна трактувати як сукупність об'єктивних та суб'єктивних показників, спрямованих на обґрунтування економічної доцільності інвестування потенційного проекту.

2. В сучасній економічній літературі спостерігається значна різноманітність в поглядах щодо категорія «інвестиційний процес», незважаючи на її дуже поширене використання. Така багатоваріантність призводить до різного сприйняття та розуміння інвестиційного процесу, що може призводити до викривлення реальної ситуації та прийнятті невірних управлінських рішень. В рамках дослідження виділені п'ять основних підходів до трактування поняття «інвестиційний процес» та визначено, що в рамках даного дослідження дане поняття можна трактувати як серію циклів фінансування, які повторюються протягом певного періоду часу для різних проектів, передбачаючи зв'язок між його учасниками і конкретним інвестиційним середовищем, в якому він відбувається.

3. Розглянуті основні методи дослідження інвестиційної привабливості регіонів: статистичні, експертні, рейтингові. Виділені переваги та недоліки кожного з них. Виокремлено основні методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості, які було диференцiovано за рівнем економічної системи (мікрорівень, мезорівень, макрорівень) та надано характеристику специфіки кожного з них.

4. Практика розвинених країн довела, що активізація корпоративної інвестиційної діяльності потребує державної підтримки. Найпоширенішими інструментами стимулювання інвестиційного процесу в більшості країн є податкові пільги, податкові інвестиційні кредити, субсидії, кредити, підтримка депресивних територій і пріоритетних галузей. Стимулювання інвестиційної діяльності потребує системного підходу до створення інвестиційної привабливості країни та оптимізації регулювання державної інвестиційної політики, оскільки вибіркоче стимулювання може суттєво знизити ефективність інвестиційних процесів.

5. Аналіз основних індексів на які орієнтуються інвестори показав, що індекс інвестиційної привабливості України знизився через військову агресію РФ в Україну, однак позитивна динаміка індексу людського розвитку, індексу процвітання дає позитивний тренд на підвищення супутніх індексів в майбутньому. Близько 70% прямих іноземних інвестицій складають інвестиції з країни ЄС, до того ж більше 50% з них припадає на Кіпр та Нідерланди, що свідчить про повернення в Україну капіталів вивезених раніше з України, та недостатню зацікавленість на даний момент іноземними інвесторами до інвестування в Україну. Пік ПІІ в Одеський регіон, за останні роки, був в 2016 році, коли вони склали 2,5 млрд. дол. США, в подальшому почався спад обсягів до 1,6 млрд. дол. США., що склало 64% до максимуму. Спрогнозовано майбутні обсяги ПІІ, за незмінних умов формуючих інвестиційну привабливість регіону, до 2025 року коли обсяг ПІІ складе 1,265 млрд. дол. США в 2021 році, що становить лише 50,6% від максимуму. Достовірність прогнозу підтверджує, коефіцієнт детермінації R^2 рівний одиниці. Приведені дані свідчать про необхідність прийняття заходів щодо покращення інвестиційної привабливості регіону.

6. Оцінено політику державного регулювання інвестиційної привабливості регіону. Буде проаналізовано основні законодавчі акти які впливають на інвестиційну привабливість як країни в цілому, так і окремого

регіону. Виявлено недостатній розвиток законодавчої бази, що не стимулює до вкладання капіталу провідних іноземних інвесторів.

7. Розглянуто негативні та позитивні фактори, які впливають на інвестиційну привабливість Одеського регіону. Був проведений SWOT-аналіз Одеського регіону, за результатами якого були виявлені сильні та слабкі сторони регіону, а також, можливості та загрози, з якими може зустрітись потенційний інвестор. Найбільшою перевагою Одеського регіону залишається вдале географічне положення, розвинута інфраструктура, які дають можливість подальшого розвитку: логістичного напрямку підприємницької діяльності, туристично-рекреаційної галузі, сфери альтернативної енергетики, експортоорієнтованих галузей переробної промисловості.

8. Проаналізувавши світовий досвід посилення інвестиційної привабливості економіки, можна зробити висновок, що досвід Польщі та Австрії найбільш підходить до впровадження під існуючі умови нашої країни, незважаючи на те, що інвестиційна політика України має негативні особливості, зумовлені, насамперед, економічними та політичними чинниками. Впровадження досвіду вищезгаданих країн, в економічну дійсність України, можливий лише за умови критичного осмислення по їх адаптації в національне середовище. Результатом цього буде поштовх інвестиційним процесам як в Одеському регіоні так і в економіці в цілому.

9. Запропоновані пропозиції щодо підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону, які згруповано за напрямками: зовнішньоекономічна діяльність та інвестиційна політика і природокористування та безпека життєдіяльності людини. Підвищення інвестиційної привабливості створить умови для інтенсифікації інвестиційного процесу, який посприяє зростанню як економіки Одеського регіону так і економіки країни в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рагуліна Н. В. Інвестиційний клімат та методи покращення інвестиційного потенціалу. *Ефективна економіка*. 2017. № 12. С. 30-34.
2. Малахова Ю. А. Інвестиційна активність підприємства та чинники, що її визначають. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2021. №2. С. 55-58.
3. Усов М. А. Сутність інвестиційної привабливості, як напрям залучення інвестиційних ресурсів. *Вісник НТУ «ХПІ»*. Харків : НТУ «ХПІ». 2018. № 19. С. 20-24.
4. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : навч. курс. Київ : Вид-во Ельга, Ніка-Центр, 2006. 522 с.
5. Ройзман І., Шахназаров А., Гришина І. Оцінка ефективності інвестиційних проектів: облік регіональних ризиків. *Інвестиції в Україні*. 1998. №10. С. 1-20.
6. Ігольников Г., Петрушева Є. Що розуміти під конкурентоспроможністю, інвестиційною привабливістю та економічністю виробництва. *Укр. Екон. Журн.* 1995. №11. С. 108-111.
7. Нападовська І. В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України. *Вісник ДонДує*. 2005. № 4 (28). С. 55-61.
8. Погріщук Б., Козловський В. Методологія дослідження інвестиційних процесів в Україні : стан і напрямки розвитку. *Наука молода*. 2007. № 7. С. 125-130.
9. Гайдучький А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка і прогнозування*. 2004. № 4. С. 3–7.
10. Джонк М. Д. Основи інвестування : Пер. с англ. Київ : 1997. 120 с.
11. Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. та ін. Інвестологія : наука про інвестування : навч. посіб / за ред. С.К. Реверчука. Київ : Вид-во АТІКА, 2001. 264 с.

12. Федоренко Г. В. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ : МАУП, 1999. 184 с.
13. Губський Б. В. Інвестиційні процеси в глобальному середовищі. Монографія. Київ : Наукова думка, 1998. 390 с.
14. Черваньов Д. М., Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України. Київ : Вид-во Знання, 1999. 514 с.
15. Шевчук В. Я., Рогожин П. С. Основи інвестиційної діяльності : навч. посіб. Київ : Вид-во Генеза, 1997. 384 с.
16. Пересада А. А. Інвестиційний процес в Україні. Київ : Вид-во Лібра, 1998. 392 с.
17. Реверчук С. К., Реверчук Н. Й., Скоморович І. Г. та ін. Інвестологія : наука про інвестування: навч. посіб. / за ред. С.К. Реверчука. Київ : Вид-во АТІКА. 2001. 264 с.
18. Нейкова Л. І. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України : навч. посіб. Київ: Вид-во Знання, 1999. 344 с.
19. Дацій Н. В. Шляхи активізації інвестиційного процесу в державній інвестиційній політиці. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 7, С. 30-36.
20. Гайдучський А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки. *Економіка і прогнозування*. 2005. №4. С. 119-129.
21. Гайдучський А. П. Методичні підходи аспекти інвестиційної привабливості економіки. *Регіональна економіка*. 2004. № 4. С. 81-86.
22. Ткаченко Ю. В. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості національної економіки. *Ефективна економіка*. 2013. № 9. С. 50-54
23. Про затвердження методики розрахунку інтегральних регіональних індексів економічного розвитку : наказ Держкомстату України № 114 від 15.04.2003. *Офіційний вісник України*. 2003. №5. 348 с .

24. Бланк І. О. Інвестиційний менеджмент : навч. курс. Київ : Вид-во Ельга, Ніка-Центр, 2006. 522 с.
25. Гурова К. Д. Економічна реформа (деякі аспекти реалізації). Харків : Фоліо, 2000. 388 с.
26. Климахіна О. Методика оцінки економічного потенціалу регіону. *Економіка України*. 2005. № 8. С. 38-42.
27. Кравченко М., Павленко Т. Проблеми забезпечення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств : макроекономічні аспекти. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. С. 40-56.
28. Фісун К. А. Зарубіжний досвід формування іміджу й інвестиційної привабливості країни. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 6 (61). С. 100-104.
29. Савлук О. В. Світовий досвід підвищення інвестиційної привабливості регіону на основі інституціонального регулювання. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2012. № 2. С. 256-262.
30. Про захист іноземних інвестицій на Україні : Закон України від 05.10.1991 р. №1540а-ХІІ. Дата оновлення 05.10.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12#Text> (дата звернення: 07.03.2024)
31. Україна залишається країною з високим Індексом людського розвитку — звіт UNDP. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/press-releases/ukrayina-zalyshayetsya-krayinoyu-z-vysokym-indeksom-lyudskoho-rozvytku-zvit-und> (дата звернення: 15.03.2024)
32. «Індексу демократії – 2022» від The Economist. URL: <https://forbes.ua/svit/indeks-demokratii-2022-02022023-11488> (дата звернення: 15.03.2024)
33. Індекс сприйняття корупції. URL: <https://cpi.ti-ukraine.org/> (дата звернення: 15.03.2024)
34. За останні 10 років Україна у Рейтингу процвітання втратила 42 позиції. URL: <https://without-lie.info/infographics/za-10-ostannikh-rokiv-ukraina-u>

[reytynhu-protsvitannia-vtratyla-42-pozytsii-i-mezhuie-z-slaborozvynenymy-afrykans-kymy-krainamy-malavi-i-dzhybuti](#) (дата звернення: 23.03.2024)

35. Тимошенко Н., Вишне夫ська А. Аналіз інвестиційної привабливості економіки України. Бізнес, інновації, менеджмент : проблеми та перспективи. 2023. URL: <http://confmanagement.kpi.ua/proc/article/view/272016> (дата звернення: 23.03.2024)

36. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 23.03.2024)

37. ЕВА: Індекс інвестиційної привабливості України: Зміни та очікування. URL: <https://ua.sudohodstvo.org/eba-indeks-investycijnoyi-pryvablyvosti-ukrayiny-zminy-ta-ochikuvannya> (дата звернення: 23.03.2024)

38. Advantage Ukraine: The investment initiative of the Government of Ukraine. 2022. URL: <https://advantageukraine.com> (дата звернення: 23.03.2024)

39. Нікольчук Ю. М. Лопатовська О. О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 20-25

40. Вимірювання регіонального ділового середовища в Україні. URL: <https://competitiveness.icps.com.ua> (дата звернення: 23.03.2024)

41. Не боятися війни: Одеська ОВА розповіла про інвестиції іноземних компаній в економіку регіону. URL: <https://pulsodes.od.ua/ne-boyatsya-viynu-odeska-ova-rozpovila-pro-investutsi-inozemnih-kampaniy-v-ekonomiku-regionu/> (дата звернення: 23.03.2024)

42. В Одеській ОВА, попри війну, працюють над розвитком регіону із залученням для цього необхідних ресурсів та інвестицій. URL: <https://oda.od.gov.ua/v-odeskij-ova-popry-vijnu-praczyuyut-nad-rozvytkom-regionu-iz-zaluchennyam-dlya-czogo-neobhidnyh-resursiv-ta-investycij/> (дата звернення: 23.03.2024)

43. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій. : Закон

України від 31.05.2016 р. № 1390-VIII. Дата оновлення: 31.05.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1390-19#Text> (дата звернення: 30.03.2024)

44. Про додаткові заходи щодо вдосконалення роботи органів виконавчої влади з іноземними інвестора : Закон України від 29.12.2010 р. N 1217. Дата оновлення: 23.10.2013 URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/KP101217?an=86&ed=2013_10_23 (дата звернення: 30.03.2024)

45. Інвестиційна привабливість : законодавчі рішення та ключові фактори для економіки України. URL: <https://pravo.ua/investytsiina-pryvablyvist-zakonodavchi-rishennia-ta-kliuchovi-factory-dlia-ekonomiky-ukrainy/>

46. Бондарчук В. Одеський регіон потребує інвестицій. URL: <http://www.glasweb.com/index.php/default/69906/odessa>. (дата звернення: 30.03.2024)

47. Одеса стає привабливішою для інвестицій. журнал «Одеське життя». URL: <https://odessa-life.od.ua/news/odessa-stanovitsja-bolee-privlekatelnoj-dlja-investicij>. (дата звернення: 30.03.2024)

48. Паспорт Одеської області. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/16105> (дата звернення: 30.03.2024)

49. Головне управління статистики в Одеській області. URL: <http://od.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 30.03.2024)

50. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеського регіону. URL: https://omr.gov.ua/images/File/DODATKI2013/Strategiya_Odessa_Ukr.pdf (дата звернення: 30.03.2024)

51. Фісун К. А. Зарубіжний досвід формування іміджу й інвестиційної привабливості країни. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2006. № 6 (61). С. 100-104.

52. Шевченко Н. І. Досвід системи державного гарантування іноземного інвестування в різних країнах. *Економіка та держава*. 2018. № 4. С. 143-145.

53. Сержанов В. В. Державна інвестиційна політика як інструмент модернізації національної економіки. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 5(1). С. 73-78.

54. Мисюра О. І. Узагальнення зарубіжного досвіду з питань ефективного правового забезпечення іноземного інвестування. *Господарське право та процес в умовах трансформації суспільних відносин*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (в авторській редакції), (м. Кривий Ріг, 27 вересня 2019 року. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. С. 233–237.

55. Гоцуляк Л. В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3330> (дата звернення: 30.03.2024)

56. Ландарь І. В. Ранжирування регіонів за рівнем інвестиційної привабливості. *Регіональні перспективи*. 2010. №4. С. 3-5.

57. Косенюк О. Методи оцінки інвестиційного середовища. *Бізнес-інформ*. 2010. №20. С. 39-42.

58. Савостенко Т. О. Методологія оцінки інвестиційної привабливості регіону. *Проблеми розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект*. Збірник наукових праць. Частина 2. Донецьк, 2001. С. 473-475.

59. Руденко О. А. Особливості регулювання інвестиційних процесів та дослідження інвестиційного потенціалу в постсоціалістичних країнах. *Економіка і організація управління*, 2019. № 1 (33). С. 85-91.

60. Ширяєва Л., Комарова Ю. Аналіз інвестиційної привабливості Одеського регіону. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*, 2020. №72. С. 12-21.

61. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03.03.2022 р. № 2115-IX. Дата оновлення: 26.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text> (дата звернення: 30.03.2024)

62. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки. URL: <https://oda.od.gov.ua/statics/pages/files/5e4e655ff2e7e.pdf> (дата звернення: 30.03.2024)
63. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеського регіону. URL: https://omr.gov.ua/images/File/DODATKI2013/Strategiya_Odessa_Ukr.pdf (дата звернення: 30.03.2024)
64. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Одеської області на 2024 рік. URL: <https://oda.od.gov.ua/wp-content/uploads/2023/12/proyekt-pser-odeskoyi-oblasti-na-2024-rik.pdf> (дата звернення: 30.03.2024)
65. Стратегія відновлення та розвитку Одеської області. URL: <https://drive.google.com/file/d/16sI0arpuW6DeIe6eILpjSefsVMxhb24c/view> (дата звернення: 05.04.2024)
66. Аналіз соціально-економічного становища Одеської області. URL: https://drive.google.com/file/d/11B_6dFC6QuadZFc9LASF64fLdXsyJLqy/view (дата звернення: 05.04.2024)
67. Andreichenko, A., Zakharchenko, N., Zhadanova, Yu., Korolova, O., Navolska, N. Conceptual model of macro-regulation of social-economic relations in the conditions of innovative-investment development of Ukraine. *Збірник наукових праць "Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики"*. Харків, 2021. Випуск 1 (36). С. 272-280.
68. Подмазко О. М. Потенційні інвестиційні ресурси інноваційного оновлення виробництва. *Економіка та суспільство*. 2023. №54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-84> (дата звернення: 20.04.2024)